

Μηδεὶς⁷⁴⁾ βαρβάρους προφάσει⁷⁵⁾ προσειβίας παραγενομένοις ὄπλα πιπρασκέτω ἢ εἰργασμένα ἢ ἀνεργαστα, μηδὲ σίδηρον ὄλως. ὃ δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσας τὴν δήμευσθῶ, καὶ κεφαλικῆ ὑποκείσθω⁷⁶⁾ τιμωρία.

Ἡ⁷⁷⁾ διάταξις κελύει, ὥστε μηδένα ῥωμαίων εὐνουχίζεσθαι, μηδὲ ἔξω τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἐδάφους· μηδὲ ἀγοράζειν μηδένα τῶν εὐνουχισθέντων ῥωμαίων⁷⁸⁾· ἀλλὰ καὶ τὸν εὐνουχισάντα, καὶ αὐτὸν τὸν ἀγοράσαντα⁷⁹⁾ καὶ τὸν συμβολαιογράφον τὸν συγγράψαντα τοιοῦτον⁸⁰⁾ συμβόλαιον, καὶ τὸν τελώνην τὸν κομισάμενον τέλος τὴν ὑπὲρ τούτου, τιμωρεῖσθαι. τὰ δὲ βάρβαρα ἀνδράποδα τὰ⁸¹⁾ γένουχιζόμενα ἔξω⁸²⁾ τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἐδάφους ἔξεστω πᾶσι τοῖς ἐμπόροις καὶ ἀγοράζειν καὶ πιπράσκειν.⁸³⁾

Εἰ⁸⁴⁾ τις διὰ τὴν πολλὴν πενίαν καὶ τὴν ἔνδειαν τῆς τροφῆς ἔνεκεν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα πωλήσει, ἐξήρωται ἢ πρῶσις· ἐπὶ τούτῳ δὲ μόνον ἐξήρωται, ἐφ' ᾧ τὸν ἀγοράσαντα μὴ ἄλλως ἀναγκάζεσθαι ἀποδοῦναι ταῦτα τὰ πρόσωπα, ἐὰν μὴ ἢ τὸ τίμημα λάβῃ, ὅσον εἰσὶν ἄξια νῦν, ἢ ἀνδράποδον αὐτοῖς ὅμοιον. ἔξεστω γὰρ αὐτῷ τῷ πεπρακότε ἢ τῷ πραθέντι ἢ εἰ τινὶ δήποτε ἑτέρῳ εἰς τὴν ἰδίαν εὐγένειαν αὐτὸν ἐπαναλαβεῖν· μόνον ἐὰν ἢ τὸ τίμημα προσφέρῃ, ὅσον ἔσται νῦν ὁ πραθείς⁸⁵⁾, ἢ ἀνδράποδον ὑπὲρ τούτου παράσχη. εἰ γὰρ καὶ πένης ἦν, εἶχε δὲ τὸν τρίφοντα αὐτὸν ὡς διὰ τὸ εὐσεβές, οὐ καλῶς πιπράσκει. ἢ γὰρ διάταξις φησὶν, ὡς εἰ μὴ πάντα συνδράμωσιν, οὐκ ἐξήρωται ἢ πρῶσις.

Ὁ⁸⁶⁾ συμφωνήσας ἀναλέσθαι τὴν πρῶσιν, εἰ μὴ ἐντὸς τοῦδε τοῦ χρόνου καταβληθῆ τὸ τίμημα, εἰ διαδραμούσης τῆς προθεσμίας καὶ τοῦ τιμήματος μὴ καταβληθέντος μὴ ὡς ἀπὸ τοιοῦτον συμφώνιον κινήσει τὴν περὶ πράγματος ἀγωγὴν, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς περὶ τοῦ τιμήματος ἀγωγῆς τούτους ἀπαιτήσῃ, οὐκέτι δύναται ἐκ μεταμέλειας τῷ εἰρημένῳ συμφώνῳ χρῆσασθαι.

ΤΙΤΛΟΣ Β'.

Περὶ ὅρου, πότε ἐπὶ πράσεως καὶ ἀγορασίας ὑπερθεματισμοῦ γενομένου ἐπὶ τῷ πραθέντι πράγματι ἔχει ἐξουσίαν ὁ πράτης, ἑτέρῳ τὸ πρᾶγμα πιπράσκειν.⁸⁷⁾

Φθαρέντος⁸⁸⁾ τοῦ πραθέντος ὑπερθεματισμὸς οὐ γίνεται προφάσει τῶν καρπῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ τοκετοῦ. εἰ δὲ δύο δούλους ἐπώλησεν ὑπὸ ἡμέραν ὠρισμένην

LXXXVII. Nemo barbaris sub specie legationis venientibus arma vendat vel facta vel infecta, neque ferrum omnino. Qui contra ea aliquid fecerit, eius bona publicantor, et ipse capitali supplicio subicitur. *L. 2. C. IV. 41.*

LXXXIX. Constitutio vetat, ne quisquam Romanus castratur, ne extra solum quidem Romanum: neve quis ullum Romanum castratum emat: sed tam is, qui castravit, quam qui emit, et tabellio, qui eiusmodi instrumentum conscripsit, et publicanus, qui vectigal pro eo suscepit, puniuntur. Barbara vero mancipia, quae extra solum Romanum castrata sunt, omnibus negotiatoribus et emere et vendere liceat. *L. 2. C. IV. 42.*

XCI. Si quis propter nimiam paupertatem et egestatem victus causa filium filiamve vendiderit, valet venditio: sed in hoc tantummodo valet, ut emtor non aliter eas personas reddere cogatur, nisi vel pretium, quanti dignae sint in praesenti, vel mancipium eis simile receperit. Nam et ipsi venditori liceat vel vendito vel cuilibet alii ad ingenuitatem propriam eum repetere: modo si vel pretium offerat, quod nunc valet venditus, vel mancipium pro eo praestet. Nam etsi pauper sit, habeat autem, qui eum velut ex pia causa alat, non recte vendit. Ait enim constitutio, nisi omnia concurrant, venditionem non valere. *L. 2. C. IV. 43.*

XCV. Qui pactus est, ut venditio rescinderetur, nisi intra certum tempus pretium solveretur, si tempore praeterlapso et pretio non soluto non tanquam ex hoc pacto rei vindicatione egerit, sed quasi actione ob pretium usuras petierit, non amplius ex poenitentia memorato pacto uti potest. *L. 4. C. IV. 54.*

TITULUS II.

Quando in emtione et venditione meliorem conditione rei venditae nomine oblata venditori alii rem vendere liceat.

IV. Si res vendita interierit, ob fructus eius vel partum licitatio non fit. Sed si quis duo servos sub in diem addictione XX solidis vendiderit, et altero *L. 4. §. 1. 2. 3. D. XVIII. 2.*

74) Syn. p. 191. 469. Πείρα tit. 42.

75) Πείρα habet περί.

76) Πείρα: καὶ δημεύεται καὶ κ. ὑποβάλλεται τ.

77) Syn. p. 193. Πείρα tit. 73. Proch. auct. tit. 39.

78) Πείρα legit: ἀγ. δυνατὸν εὐνουχισθέντα ῥωμαίων.

79) Πείρα habet: εὐνουχίζοντα καὶ ἀγοράζοντα.

80) Πείρα: τό.

81) Deest in πείρα.

82) Πείρα: ἔξωθεν.

83) Syn. p. 191 addit scholium hoc: Ἀνάγνωθι καὶ οὐβ νεαράν. φησὶ γὰρ, εἰ μὲν ἄνδρες εἴεν οἱ εὐνουχιστῆς, ταῦτο τοῦτο παθεῖν, ὃ πεποιήκασιν, καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν τῷ δημοσίῳ προσκυροῦσθαι, κατέτους ἐν γύψῳ πέμπισθαι· καὶ εἶναι ἐκεῖ, μέχρι περιέσιν. εἰ δὲ γυναῖκες ὡσι, καὶ αὐτὰς τιμωρεῖσθαι, καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν τῷ δημοσίῳ προσκυροῦσθαι, καὶ εἰς ἐξορίαν πέμπισθαι. τοὺς δὲ εὐνουχισθέντας, εἰ δούλων εἴεν, τῆς ἐλευθερίας τυγχάνειν. ἰστέον δὲ, ὅτι τὸ

κεφάλαιον τοῦτο κῆται ἐν τοῖς βασιλικῶς. (Lege et Novellam 142, in qua dicitur: Si quidem viri sunt, qui aliquem castraverunt, id ipsum patiantur, quod fecerunt, et bonis eorum fisco addictis, in Gypsum mittantur, ubi degant, quamdiu vivant. Sin mulieres sint, et ipsae puniantur, et bonis earum fisco addictis, in exilium mittantur. Ipsi vero castrati, si servi fuerint, libertatem consequantur. Sciendum est autem, hoc caput in Basilicis esse positum.)

84) Syn. p. 191.

85) Syn. (cf. Labbaei Obs. p. 48) habet hic scholium: Ἀπὲρ ὅσον νῦν εἶσιν ἄξιον αὐξηθὲν καὶ μείζον γενόμενον τὸ πραθέν. (Quanti nunc aestimabitur auctus et maior factus qui distractus est.)

86) Πείρα tit 45.

87) Rubricam Heimb. ex indice Coisliniano et Tipucito exhibuit.

88) Πείρα tit. 22.

καὶ νομισμάτων, καὶ τοῦ ἑνὸς ἀποθανόντος δίδωσι τις εἰς τὸν ζῶντα πλέον τῶν κ', λύεται ἢ πρώτη πρῶσις. λύεται [δὲ καὶ] τὸ ἐνέχυρον· εἰκὸς γὰρ ἂν ὑπέθετο τὸν ἀγρὸν ὁ ἀγοραστὴς⁸⁹⁾, ὡς ἂν δεσπότης ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ.⁹⁰⁾

L. 4. §. 5. Εἴτε⁹¹⁾ ὁ δευτέρος ἀγοραστὴς πεπλασμένως ἐπε-
D. XVIII. 2. βλήθη εἴτε μὴ ποιῆ κρείττονα τὴν αἴρεσιν τοῦ πρώ-
του, ἢ πρῶσις παρὰ τῷ πρώτῳ ἀγοραστῇ μένει, εἴτε
χωρὶς αἰρέσεως εἴτε ὑπὸ αἴρεσιν συνέστη.

§. 6. Κρείττων⁹²⁾ ἢ αἴρεσις γίνεται καὶ ἐν πλείονι
ποσῶ, καὶ ἐν ταχύτερῳ ἢ εὐχερεστερῷ⁹³⁾ καταβολῇ,
καὶ ἐν τόπῳ ἐπιτηδειότερῳ, καὶ ἐν εὐποροτέρῳ ἀγο-
ραστῇ, καὶ ἐν τῷ ἀγοράσαι ἐπὶ ελαφροτέρῳ αἰρέσει,
καὶ ἐν τῷ μὴ ἀπαιτηθῆναι⁹⁴⁾ τὸν πρώτῳ ἰκανοδο-
σίαν καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα ἦν ἐν τῇ πρώτῃ πρῶσει βαρέα,
κἂν ἦτιον τίμημα δίδωσι.

L. 5. Τὰ⁹⁵⁾ γὰρ λυσιτελοῦντα τῷ πρώτῳ κρείττονα ποιῆ
D. eod. τὴν αἴρεσιν αὐτοῦ.

L. 6. pr. Ἐὰν⁹⁶⁾ μὴ γένηται ἀληθῆς ἐπερθεματισμὸς, ὁ
§. 1. D. eod. πρώτος ἀγοραστὴς κερδαίνει τοὺς ἐν μέσῳ καρποὺς.
εἰ δὲ γένηται, ἀποδίδονται τῷ πρώτῳ, κἂν ἐπερθε-
ματίῳ κατὰ τοῦ δευτέρου καὶ μείνη ἔχων τὸ πρῶγμα·
εἰ μὴ ἔτιρον συνεφωνήθη.

L. 7. Ἐξεστι⁹⁷⁾ τῷ πρώτῳ⁹⁸⁾, γενομένης τῆς αἰρέσεως
D. eod. αὐτοῦ κρείττονος, προσκυροῦν τῷ δευτέρῳ⁹⁹⁾, εἰ μὴ
πλέον¹⁰⁰⁾ ὁ πρώτος ἐπερθεματίζει.

L. 8. Αναγκάζεται¹⁰¹⁾ οὖν δηλωσαὶ τῷ πρώτῳ ἀγορα-
D. eod. στῇ, ἵνα, εἴαν τις ἐπερθεματίζῃ, ἐξῆ καὶ¹⁰²⁾ αὐτῷ
ἐπερθεματίζῃν.

L. 11. pr. Ἀνατὸν¹⁰³⁾ καὶ ἐπὶ τῷ ἐπερθεματίζοντι συμφω-
D. eod. νεῖν τὴν τῆς ὀρισμένης ἡμέρας ἔκβασιν· ὥστε ἀφαι-
ρεθῆναι αὐτῷ τὸ πρῶτον, ἄλλον ἐπερθεματίζοντος,
καὶ τοῦτο ἐπὶ τρίτου ἀγοραστοῦ, καὶ περαιτέρῳ.

defuncto pro superstite quis supra XX promittat,
prior venditio rescinditur. Solvitur etiam res suppo-
sita: forte enim fundum [emtum] supposuit emtor,
utpote qui medio tempore dominus esset.

Sive secundus emtor falso subiectus sit, sive
conditionem venditoris meliorem non faciat, venditio
penes priorem emtorem manet, sive absque conditione
sive sub conditione contracta sit.

Melior conditio fit et in maiori quantitate, et
maturiore et faciliore solutione, et opportuniore loco,
et emtore locupletiore, et si leviori conditione ematur,
et si a venditore nec satisfactio nec caetera, quae
gravia in priori venditione erant, exigantur, tametsi
pretium minus detur.

V. Nam quae ad utilitatem venditoris pertinent,
meliorem eius conditionem faciunt.

VI. Si vera licitatio non sit facta, prior emtor
fructus medio tempore perceptos lucratur. Si vero
facta sit, venditori restituuntur, licet adversus secun-
dum licitatus sit et res apud eum maneat; nisi aliud
placuerit.

VII. Licet venditori, meliore conditione allata,
addicere posteriori, nisi prior plus adiciat.

VIII. Necessè igitur habet venditor, priorem emto-
rem certiore facere, ut, si quis adiciat, ipsi quoque
adiciere liceat.

XI. Potest et illi, qui plus adiciat, rursus in
diem quis addicere: ut adimatur scilicet ei res ven-
dita, si alius adiciat, idque ad tertium usque emtorem
et ultra.

89) Πῆρα: εἰκὸς γὰρ ἦν ὑποθέμενος ὁ ἀγοραστὴς.

90) In πῆρα additur: Παραγραφή. Ἐπὶ γὰρ τῆς
αἰρετικῆς πρῶσεως, κἂν παραδοθῇ τὸ πρῶγμα τῷ ὀνησιμένῳ,
δισπόξεν οὐ δύναται. τί γὰρ; ὅτι ἐπὶ πῆρα τις θεράπειαν
ἢ νομισμάτων ἢ ἀγρὸν ὁ, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς θεράπειαν
ἢ δὴ τεκούσης ἢ τῶν καρπῶν συναγέντων αὐτοῦ ἀγροῦ ἐπι-
λευνησῆναι ἢ θεράπειαν ἢ χάσματι ἀπώλετο ὁ ἀγρὸς, καὶ ἐλθόν-
τις ἐπὶ μὲν τῷ τεθῆναι ἀπὸ τῆς θεράπειαν δέδωκε νομί-
σματα ἢ, ἐπὶ δὲ τοῖς καρποῖς τοῦ ἀγροῦ ῥ'. οὐκ ἔφθασται
ὁ ἐπερθεματισμὸς, ἐπειδὴ μὴ ἐπ' αὐτῷ τῷ πρωτοῦ πῆρα γένηται
πρῶγματι. (Adnotatio. Nam in conditionalis venditione, etiamsi
res tradatur emtori, dominus fieri nequit. Quid? si quis an-
cillam X solidis vendiderit vel fundum C, et quum ancilla
interim peperisset vel fructus ex fundo collecti essent, ancilla
morta est vel terrae motu fundus interiit, et quis pro partu
ancillae XII solidos obtulit vel pro fructibus fundi CXX; licitatio
non valet, quum non in ipsa re principali fiat.)

91) Πῆρα tit. 22.

92) Syn. p. 194. Πῆρα tit. 22.

93) Πῆρα: εὐχερεστεν.

94) Syn. ἀπαιτηθῆσαι.

95) Syn. p. 194. Πῆρα tit. 22.

96) Πῆρα tit. 22.

97) Syn. p. 195. Πῆρα tit. 22.

98) Syn. addit scholium hoc: Δηλονότι τῷ συμφωνήσαντι
ἀναλύειν τὴν πρῶσιν, τῆς αἰρέσεως αὐτῷ κρείττονος γενομένης.
εἰ γὰρ μὴ τοῦτο συμφωνῆ, οὐ δύναται προσκυροῦν τῷ ἐπερ-
θεματίζοντι, εἰ μήτις ὁ πρώτος ἀγοραστὴς οὐκ ἀνέχεται δοῦναι
τὴν ἴσην τῷ ὑπὲρ τὸ διπλοῦν ἐπερθεματίζοντι, ὡς ἐξῆς κατα-
μαθεῖν ἐν τῷ ἰ τίτλῳ κει. τῇ καὶ ἐδ' τοῦ αὐτοῦ ἰδ' β'. (Si
videlicet pactus sit, ut a venditione discedatur, meliore ipsi
conditione allata. Nam nisi hoc paciscatur, non potest ei
addicere, qui plus adiciat, si prior emtor nolit ei par pretium
dare, qui supra duplum in licitatione adiciat, quemadmodum
licet intelligere in tit. 10 cap. 58 et 64 eiusdem 19 libri.)

99) Syn. in Cod. Paris. 1351 addit: ἀγοραστῇ.

100) In πῆρα hic additur: Παραγραφή. Μὴ εἴλας ὅτι
πλέον ὢν προσέθηκεν ὁ δευτέρος ἀγοραστὴς ὀφείλει προσθεῖναι
ὁ πρώτος, τὸ γὰρ πλέον οὐ πλέον τοῦ προσθεθέντος παρὰ τοῦ
δευτέρου ἀγοραστοῦ δηλοῦ, ἀλλὰ τὸ πλέον ὃ προσέθηκεν ὁ δεύ-
τερος ἀγοραστὴς. (Adnotatio. Ne dicas priorem emtorem plus
adiciere oportere, quam posterior adiecerit. Illud plus enim
non significat plus quam a secundo emtore adiectum est, sed
id plus quod adiecit secundus emtor.) In Codicibus Synopseos
Paris. 1351 et 1357. A. ad eundem locum haec scholia ha-
bentur: στεφάνου. Μὴ εἴλας ὅτι πλέον τοῦ δευτέρου ἀγο-
ραστοῦ ὀφείλει ὁ πρώτος ἐπερθεματίζῃν, εἰ βούλοιο ἀνα-
φαίρειν εἶναι τὸ πρῶγμα παρ' αὐτοῦ. τὸ δὲ πλέον οὐ τοῦτο
σημαίνει, ὅτι τυχὸν πλέον ὢν προσέθηκεν ὁ δευτέρος ἀγορα-
στὴς ὀφείλει προσθεῖναι ὁ πρώτος, ἀλλ' ὅτι τῷ πλείονι, ἐπερ
προσέθηκεν ὁ δευτέρος ἀγοραστὴς, ὁ πρώτος ὀφείλει κληρῆ-
σθαι, τινέστι τῷ αὐτῷ κληρῆσθαι ἐπερθεματισμῷ, ὃ ἐχρη-
σάτο ὁ δευτέρος ἀγοραστὴς, εἰ βούλοιο βεβαίαν εἶναι τὴν
πρῶσιν τὴν πρὸς αὐτὴν γενομένην. τοῦ ἀνωνύμου. Καὶ
οἱ νεμόμενοι δημοσίους ἀγροὺς προτιμῶνται τῶν νεωστὶ θε-
λόντων αὐτοὺς μισθώσασθαι, εἴαν τὴν παρ' αὐτῶν προτιμωμέ-
νην προσθήκη δέχονται, ὡς β'. α' τί. ο' διατ. δ'. (Stephani.
Ne dicas priorem emtorem plus quam secundum licitari oportere,
si rem a se auferri nolit. Illud plus non hoc significat,
ut plus quam secundus emtor adiecit prior adiciat, sed ut eo,
quod secundus emtor adiecit, prior utatur, hoc est ut eadem
licitatione utatur qua secundus emtor usus est, si venditionem
ipsi factam validam esse voluerit. — Anonymi. Etiam qui
fiscales agros possident, his qui de novo eos conducere volunt,
praeferruntur, si augmentum ab his oblatum suscipiant, ut
lib. XI [Cod.] tit. 71 const. 4.)

101) Πῆρα tit. 22.

102) Sic Tipuc. Πῆρα: ἐξίσται.

103) Syn. p. 195. Πῆρα tit. 22.

Ὁ¹⁰⁴ δεῦτερος ἀγοραστής μόνον τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐ τοὺς καρπούς λαμβάνει. οὐ παρὰ τοῦτο δὲ, ἐὰν τὸ αὐτὸ τῷ πρώτῳ δίδωσι τμήμα, δοκεῖ γενέσθαι κρείττων ἢ ἀρεσις τοῦ πρώτου, ὡς αὐτοῦ μέλλοντος τοὺς καρπούς κερδαίνειν.

Ἐὰν¹⁰⁵ ἐκ καινῆς πρᾶγμα προστεθῆ τῷ ὑπερθεματίζοντι, ἄξιον ὂν τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης προσθήκης, ἢ πρώτη πρᾶσις οὐ λύεται· ὡσπερ οὔτε [εἰ] ὑπερθέσεως ἐπὶ τῇ καταβολῇ δοθείσης, τοσοῦτος ἠδύνατο ληφθῆναι τόκος, ὅσον ἐστὶν ἢ γενομένη προσθήκη.

Ἀποδιδούς¹⁰⁶ ὁ πρώτος ἀγοραστής τοὺς καρπούς παρακρατεῖ, ὅσα κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἐδαπάνησεν. εἰ δὲ μὴ ἀρκοῦσιν οἱ καρποὶ, ἀπαιτεῖ τὸ λοιπὸν ἢ τὴν τιμὴν.

Ἐὰν¹⁰⁷ δύο κοινωνῶν ἀγορασάντων ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ὑπερθεματίσῃ, κατὰ τὸ ἀνήκον αὐτῷ μέρος ἢ πρώτη πρᾶσις ἀνατρέπεται.¹⁰⁸

ὑπερθεματισμοῦ¹⁰⁹ γενομένου οὐκ ἔχει κατὰ τοῦ ὑπερθεματισθέντος ὁ πρώτος ἀγοραστής περὶ ὧν ἔδωκε τιμῶν, εἰ μὴ δοθέντα εἰς τόπον τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἐπηρώτησεν.

ΤΙΤΛΟΣ Γ'.

Περὶ νόμου καταπιστευτέου, ὅστις κινεῖται μεταξὺ πρώτου καὶ ἀγοραστοῦ, ἠγίκα ἐπὶ συμφώνῳ πραθῆ τῷ ἐντὸς τῆς ὀρισμένης προθεσμίας καταβληθῆναι τὸ τμήμα.¹¹⁰

Τὸ¹¹¹ εἰπεῖν, ἐὰν εἶσω τῆσδε τῆς προθεσμίας μὴ καταβάλῃς τὸ τμήμα, ἀναγόραστός ἐστιν ὁ ἀγρός, ὑπὲρ τοῦ πρώτου ἐστὶ, καὶ δύναται αὐτῷ μὴ κερῆσθαι μήτε τὴν πρᾶσιν ἀναλτεῖν· οὐ γὰρ ἄκων κέρηται τῷ προτεθέντι ὄρω. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῷ ἀγοραστῇ κινδυνεύεται τὸ πραθῆν.

Ἐν¹¹² τῷ μεταξὺ μὲν οἱ καρποὶ τοῦ ἀγοραστοῦ γίνονται, διὰ δὲ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ τιμήματος δίδωσι¹¹³ τῷ πρώτῳ αὐτούς· οὐδὲν γὰρ ἐκ τοῦ πρᾶγματος μένει παρ' αὐτῷ. τὰ δὲ δοθέντα λόγῳ ἀρῶντος ἢ ἑτέρας αἰτίας παρακρατεῖ ὁ πρώτος καὶ [οἱ] δίδωσι τὴν συμφωνηθείσαν προσθήκην.

ΤΙΤΛΟΣ Δ'.

Περὶ κληρονομίας ἢ ἀγωγῆς πραθείσης.¹¹⁴

Ἡ¹¹⁵ τοῦ ζῶντος καὶ ἢ τοῦ μηδενὸς κληρονομία ἄνισχίρως πωλεῖται.

XIV. Emtor posterior rem solam, non fructus accipit. Neque vero propterea, si idem pretium venditori praestet, conditio venditoris melior fieri videtur, utpote qui fructus lucraturus est. **L. 14. §. 4. 5. D. XVIII. 2.**

XV. Si de novo res accesserit ei, qui plus adiecit, quae res non minoris sit, quam id, quod ab ipso adiectum est, prior venditio non dissolvitur: quemadmodum nec si tempore pretii solvendi prorogato tanta capi usura potuit, quanti est facta accessio. **L. 15. §. 1. D. eod.**

XVI. Si prior emtor fructus restituat, quae necessario erogavit, retinet. Sin fructus non sufficient, quod excedit sive pretium petit. **L. 16. D. eod.**

XVIII. Si ex duobus sociis emtoribus unus plus adiecerit, pro parte ad eum pertinente prior venditio rescinditur. **L. 18. D. eod.**

XX. Meliore conditione allata prior emtor adversus eum, qui plus adiecit, nullam pretii dati nomine habet actionem, nisi ab eo in locum venditoris subrogato stipulatus sit. **L. 20. D. eod.**

TITULUS III.

De lege commissoria, ex qua inter emtorem et venditorem agitur, quum ea lege venditum sit, ut intra certum tempus pretium solveretur.

II. III. Haec verba, si intra hunc diem pretium non solveris, fundus inemptus sit, pro venditore sunt, cui ea lege non uti liberum est nec venditionem rescindere: non enim invitus legem adiectam exercet. Interea vero res vendita periculo emtoris est. **L. 2. 3. D. XVIII. 3.**

V. VI. Interim quidem fructus emtoris fiunt: sed per actionem, quae pretium persequitur, venditori eos reddit: nihil enim ex re penes eum residere oportet. Quae vero arrhae vel alio nomine data sunt, venditor retinet, nec praestat quod accedere convenit. **L. 5. 6. pr. D. eod.**

TITULUS IV.

De hereditate vel actione vendita.

I. Hereditas eius, qui vivit aut nullus est, non reete venditur. **L. 1. D. XVIII. 4.**

104) Syn. p. 194. Πῆρα tit. 22. — Heimb. hunc locum tamquam l. 6 huius tit. restituit.

105) Syn. p. 195. Πῆρα tit. 22.

106) Πῆρα tit. 22.

107) Πῆρα tit. 21 et 22.

108) In πεῖρα additur: Παραγραφῆ. Καὶ τί τὸ ἀποτέλεσμα; οὐ ἐπὶ τῷ μέρει αὐτοῦ τῆς προτίρας λυθείσης πρᾶσις ἀναδίδωσι τοὺς καρπούς τοῦ οἰκείου μέρους τῷ πεπρακέντι. (Adnotatio. Et quis est effectus? Priori venditione in parte eius rescissa venditori fructus partis suae restituit.)

109) Πῆρα tit. 22.

110) Rubricam Heimb. ex indice Coislino et Tipucito exhibuit.

111) Syn. p. 195. In Cod. reg. Paris. gr. 1351 Synopseos adscribitur hic in margine scholium: στερφάνου. μάθε κανονικῶς, οὐ οὐδέως τῶν ὑπὸ ἡμέρας τι ὀφειλόντων παρασχῆν

οὐ γινώσκεται μὴ καταβαλῶν, ἐὰν λέγῃ οὐκ ἐπὶ τούτῳ οὐ κατέβαλον, ἐπειδὴ μὴ ὑπεμνήσθην. ὁ γὰρ ἐπὶ ἡμέρας ὀφείλων ἐάντων ὑπομνήσκων ὀφείλει καὶ τὴν τοῦ κρεδύτωρος μὴ περιμένειν ὑπόμνησιν, ὡς ἐστὶ μὲν καὶ ἀλλοθῶρον μαθεῖν, μάλιστα δὲ ἐν τῷ δ' βι. τοῦ κώδ. τι. ξά διατ. β'. (Disce regulariter: Qui sub die aliquid praestare debet, si non solvat, non excusatur, si dicat se ideo non solvisse, quia interpellatus non esset. Qui enim sub die debet, semet ipsum interpellare debet, nec expectare creditoris interpellationem, sicuti et aliunde disci potest, maxime vero ex lib. IV Cod. tit. 61 const. 2.)

112) Πῆρα tit. 44.

113) Πῆρα: οὐ δίδ.

114) Ex indice Coislino et ex Tipucito Heimb. rubricam restituit.

115) L. 1. 2 pr. §. 1. 15 — 19 sunt ex πεῖρα tit. 54.

L. 2. pr. §. 1. Ὁ πρῶτης τῆς κληρονομίας οὐκ ἀσφαλίζεται περὶ
D. XVIII. 4. ἐκινήσεως, εἰ μὴ [ἐπὶ] τῷ ἰδίῳ ἀποτελέσματι. δοκεῖ
δὲ τὰ ἐν καιρῷ τῆς πράσεως εὑρισκόμενα πράγματα
πωλεῖν, οὐ μὴν ὅσα ἦν ἐν τῷ τελευταίῳ τὸν διαθέ-
μενον ἢ ἐν τῷ ὑπεισέρχεσθαι τὴν κληρονομίαν, εἰ
μὴ ἕτερόν τι συνέδοξεν.

§. 15. Ἐὰν ἐπερωτήσας σε περὶ δούλων τὸν διπλασιασμόν
γίνουσα σου κληρονόμος καὶ πωλήσῃ τὴν κληρονομίαν
σου, εἴτω ἐκικήθῃ ὁ δούλος, τὸ ἀζημίον ὑφίσταται
παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ.

§. 16—19. Ἐὰν ἐμφύτευμα ἢ δημόσιον καταβάλλῃ ὁ πρῶτης,
ἐπιγινώσκει αὐτὸ ὁ ἀγοραστής, καὶ τὴν δαπάνην τῆς
ταφῆς· αὕτη γὰρ βάρος ἐστὶ κληρονομιαίων. ἐνέχεται
δὲ καὶ εἰς ἀπὸ τοῦ διαθέμενος χρεωστῆ τῷ πρῶτῳ,
εἴτε χωρὶς αἰρέσεως εἴτε ὑπὸ ἡμέραν ὠρισμένην, εἴαν
μέντοι αἱ περὶ τούτων τῶν χρεῶν ἀγωγὰὶ κατὰ κλη-
ρονόμου ἤρμωζον. ὁ γὰρ ἀγοραστής τῆς κληρονομίας
τάξιν ἐπέχει κληρονόμου. ἀναίτιοι δὲ καὶ τὰς διὰ τῆς
ὑπειστελέσεως τῆς κληρονομίας ἀπολλυμένας τῷ πρῶτῳ
δουλείας.

L. 13. Ἐνθά¹¹⁶⁾ μὴ προσυμφωνήθῃ, ἔτω τὸ δίκαιον,
D. eod. ὅπερ ὁ πρῶτης ἔχει, αὐτὸ εἴη πειραμένον, ἀναγκάζε-
ται δεῖξαι κληρονόμον ἑαυτῶν.

L. 21. Πωλήσας¹¹⁷⁾ τις καὶ ἐπερωτηθεὶς ἐδράξατο κλη-
D. eod. ρονομιαίον πράγματι καὶ διαπέπρακεν. αὐτὸ τὸ πρῶ-
γμα καὶ οὐ τὴν ἀποτίμησιν δίδωσι τῷ ἀγοραστῇ.¹¹⁸⁾
ὡς εἴγε πρὸ τῆς ἐπερωτήσεως ἐπώλησε τὸ πρῶγμα,
τὴν διατίμησιν αὐτοῦ δίδωσιν, εἰ καὶ δούλος ἦν ὁ
πραθεὶς καὶ ἐτελεύτησε. δοκεῖ γὰρ ὁ πρῶτης πραγμά-
των διοίκησιν πράττειν τοῦ ἀγοραστοῦ πιπράσκων
μετὰ τὸ πωλῆσαι τὸ κληρονομιαίον πρῶγμα. καίτοι
εἴαν δούλον ἐξ ἐπερωτήσεως χρεωστῶν πωλήσῃ αὐ-
τὸν, καὶ πρὸ ὑπερθέσεως ἀποθάνῃ, οὐδὲν δίδωμι.
καὶ εἴαν μὴ κληρονομίαν, ἀλλ' ἐν πρῶγμα πωλήσῃ
σοι, καὶ πρὸ παραδόσεως ἕτέρῳ πωλήσῃ αὐτὸ καὶ
λάβῃ τὸ τίμημα καὶ φθαρή, οὐδὲν σοι χρεωστῶ, μὴ
ποιήσας ὑπέρθεσιν.

L. 23. pr. Ὁ¹¹⁹⁾ πιπράσκων ἀγωγὴν, καὶ τὰς κατὰ τοῦ ἐνα-
D. eod. γομένου καὶ τῶν ἀντιφωνητῶν ἀγωγὰς ἐκχωρεῖ, εἰ
μὴ ἕτερον ἔδοξεν.

L. 24. Ἐὰν¹²⁰⁾ πωλήσας σοι κληρονομίαν κληρονομήσω
D. eod. λεγαταρίου ἢ δανιστοῦ αὐτῆς, ἀπαιτῶ σε διὰ τῆς
ἀγωγῆς τὸ λεγάτον.

L. 1. Ὁ¹²¹⁾ ἀγοράσας κληρονομίαν παρὰ τοῦ δημοσίου,
C. IV. 39. αὐτὸς ἀναγκάζεται τοῖς κληρονομιαίοις δανισταῖς ἀπο-
κρίνασθαι, καὶ ἔχει ὁ πειρακῶς τὸ ἀφρόντιστον.

L. 3. Ἡ¹²²⁾ τοῦ γραμματείου πρῶσις καὶ ἀγνοοῦντος
C. eod. καὶ μὴ βουλομένου ἐκείνου, καθ' οὗ ἐκχωροῦνται αἱ
ἀγωγὰι, δύνανται συνίστασθαι.

TITULOS E'.

Περὶ ἀνατρεπομένης πράσεως καὶ ἀγορα-
σίας, καὶ πότε ἔξεστι τοῖς συναλλάσσουσιν
ἀναχωρεῖν ἀπὸ τῆς ἀγορασίας.¹²³⁾

L. 1. Ἐὰν¹²⁴⁾ ἀγορήσω τί παρὰ ὑπεξουσίου ἐκ τοῦ
D. XVIII. 5. πεκουλίου αὐτοῦ, καὶ συμφωνήσω μετὰ τοῦ πατρὸς

H. Venditor hereditatis non cavet de evictione,
nisi de facto suo. Videtur autem vendere res, quae
tempore venditionis reperiebantur, non quae tempore
mortis testatoris erant aut tempore aditae hereditatis,
nisi aliud convenerit.

Si servi nomine duplam a te stipulatus heres
tibi extitero et hereditatem tuam vendidero, deinde
servus evictus sit, indemnitate mihi emtor praestat.

Si canonem vel tributum venditor praestiterit,
emtor hoc agnoscit, atque etiam sumtus funeris, quippe
quod onus hereditarium est. Tenetur etiam in haec,
quae testator venditori debet, sive absque conditione
sive sub die, si nimirum actiones horum debitorum
adversus heredem competebant. Emtor enim heredi-
tatis heredis locum obtinet. Restituit etiam servi-
tutes, quas venditor adita hereditate amisit.

XIII. Si prius non convenit, ut quidquid iuris
haberet venditor, id venditum esset, heredem se esse
probare cogitur.

XXI. Venditor hereditatis interposita stipulatione
rem hereditariam persequutus est eamque vendidit . .
. . . . ipsam rem non pretium emtori praestat
si ante stipulationem rem vendidit, pretium eius prae-
stat, etiamsi servus venditus sit et mortuus. Videtur
enim venditor emtoris negotia gerere, dum post ven-
dicionem rem hereditariam distrahit. Quamquam si
servum, quem ex stipulatione debeo, vendidero, isque
ante moram decesserit, nihil praesto: et si non here-
ditatem, sed unam rem tibi vendidero, eamque ante
traditionem alii vendidero et pretium consequutus
fuero, licet illa interierit, nihil tibi debeo, si moram
non feci.

XXIII. Qui actionem vendit, tam actiones ad-
versus reum quam adversus intercessores cedit, nisi
aliud placuerit.

XXIV. Si vendidero tibi hereditatem, et legatario
vel creditori eius heres extitero, legatum hac actione
a te peto.

XXVI. Qui a fisco hereditatem emit, ipse here-
ditariis creditoribus respondere cogitur, venditor autem
securus est.

XXVIII. Nominis venditio etiam ignorante et in-
vito eo, adversus quem actiones ceduntur, contrahi
potest.

TITULUS V.

De rescindenda emtione et venditione, et
quando liceat contrahentibus ab emtione
discedere.

I. Si quid a filiofamilias emerim ex peculio eius,
et pactus sim cum patre, ut ab emtione recedatur,

116) Syn. p. 196.

117) *Μεῖρα* tit. 54.

118) Nimirum haec corrupta sunt.

119) Syn. p. 196.

120) *Μεῖρα* tit. 54.

121) *Μεῖρα* tit. 36.

122) Syn. p. 196.

123) *Heimb.* hanc rubricam ex indice Coisliniano et
e Tipucito restituit.

124) *Μεῖρα* tit. 1.

ἀναχωρήσαι τῆς ἀγορασίας, καὶ γὰρ καὶ ὁ υἱὸς ἐλευθε-
ροῦμεθα. οὔτε γὰρ δυνατὸν συμφωνεῖν ἐξ ἑνὸς μέ-
ρους ἀναχωρεῖν τῆς ἀγορασίας. διὰ τὸ ἐξ ἑνὸς μέρους
ἀναχωρεῖν τὸ συνάλλαγμα, τὸ συμφωνον οὐκ ἐξήσεται.
εἰ δὲ ἀνήβος χωρὶς τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου
συμφωνήσῃ ἀναχωρεῖν, αὐτὸς καὶ οὐχ ὁ ἀντι-
δικος αὐτοῦ ἐλευθεροῦται.

Ἀνισχύρως¹²⁵⁾ ἐπὶ αἰρεσιν ἀγοράζω, ὅπερ χωρὶς
αἰρέσεως προηγόρασα.

Ἐάν¹²⁶⁾ πωλήσω ἀνήβω χωρὶς τῆς αὐθεντίας
τοῦ ἐπιτρόπου, μόνος ἐνέχομαι· αὐτοῦ [δὲ] ἐνάγοντός
μοι, παρακατάσχεσιν ἔχω. εἰ δὲ αὐτῷ μετὰ ταῦτα
πωλήσω αὐτὸ ἀδθεντοῦντος τοῦ ἐπιτρόπου, δοκεῖ
ἀνακεῖσθαι καὶ ἀμοιβαίως ἐνεχόμεθα. εἰ δὲ τὸ πρῶ-
τον ἀδθεντοῦντος ἀγοράσει τοῦ ἐπιτρόπου, καὶ μετὰ
ταῦτα μόνος, ἢ ἕσπερος οὐκ ἐξήσεται. τὰ¹²⁷⁾ γὰρ
ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἑνὸς μέρους σύμφωνα ἢ ἀγαθῇ πίστις
οὐ προσίεται, μάλιστα εἰ εὐλόγως τις ἠπατήσῃ.

Ἠγόρασα¹²⁸⁾ παρὰ σου συμφωνήσας ἀναλυθῆναι
τὴν πρῶσιν, εἰ μὴ τὸ τίμημα καταβάλλω εἴσω τῆσδε
τῆς προδεσμίας· καὶ μετὰ θάνατόν σου [ἐπίτροπος]
γενόμενος τοῦ υἱοῦ σου σὺν ἑτέροις, οὔτε αὐτὸς
κατέβαλον οὔτε τοῖς λογιμοῖς εἰσήγαγον. ἀναγόρα-
σιον γίνεται τὸ πρῶγμα.

Ὅτι¹²⁹⁾ ἡ μὲν πρῶσις καὶ ἡ ἀγορασία συναίνεσιν
ἀπαιτεῖ ἐκάστον, μαινομένου δὲ οὐδεμία [ἔστι], φα-
νερόν ἐστιν. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῶν διαλειμμάτων τοὺς
μεῖζονας τῶν κ' ἐνιαυτῶν καὶ πρῶσιν καὶ οἰονδήποτε
συνάλλαγμα δύνασθαι ποιεῖν οὐκ ἀμφιβάλλεται.

Ἡ¹³⁰⁾ δὰν δωρεὰν πρῶσις ἀνεπόστατος ἐστίν.
ἐάν δὲ τις πωλήσας ἄγρον συνεψώνησεν ἀπὸ τοῦ
τιμῆματος, ἵνα ἀποτρέφῃται ἀπὸ τοῦ λαβόντος τὸν
ἄγρον, καλῶς ἀναγκάζει αὐτὸν πληρῶσαι τὰ συμ-
φωνηθέντα.

Ἐάν¹³¹⁾ τις τὸ δωρηθὲν αὐτῷ πρῶγμα παρὰ τινος
τελευτήσαντος τοῦ δωρησαμένου ἀγοράσῃ παρὰ τῶν
αὐτοῦ κληρονόμων, οὐ δύναται νέμεσθαι αὐτὸ καὶ
ὡς δωρεὰν καὶ ὡς ἀγορασίαν, ἀλλ' ὡς ἀπασ' δεσπότης
γενόμενος ἀχρηστῶς τὸ ἴδιον ἀγοράζει. εἰ δὲ τις ἐν
ομάδῃ πᾶσαν τὴν οὐσίαν λαβὼν κατὰ δωρεὰν ἕσπερον
παρὰ τοῦ παιδὸς τῆς τελευτήσεως ἠγόρασεν, εἰς
τοῦτο αὐτῷ συμβάλλεται [ἢ] παρὰ τοῦ παιδὸς πρῶσις
εἰς τὸ μὴ δυνηθῆναι αὐτὸν κινήσαι μέμψιν κατὰ τῆς
δωρεῆς ὡς λαβόντα τὸ τῶν πραγμάτων τίμημα.

Γυνή¹³²⁾ ἀγοράσασα δούλην μετὰ ταῦτα ἠνέχεται
ὡς κατὰ δωρεὰν λαβεῖν αὐτὴν παρὰ τοῦ δευτέρου
ἀνδρός. ἐκ τοῦ ψεύδους τοῦ πλασθέντος οὐδὲ διπλα-
σιάζει τὴν δεσποτείαν οὐδὲ ἀποστιρεῖται αὐτῆς.

Ἡ¹³³⁾ πρῶσις ἐκ τοῦ μὴ καταβληθῆναι τὸ τίμημα,
οὐκ ἀνατρέπεται· εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἄρχῆς κατὰ δωρεὰν
ἐγένετο.

Ἡ¹³⁴⁾ τῆς ἀγορασίας πίστις καὶ τῆς πράξεως
χωρὶς ποσότητος οὐδεμία ἐστίν. ἐκ δὲ τοῦ ἀρέσαντος
τιμῆματος μὴ ἀριδιμηθέντος, ἀλλὰ μόνως τῆς νομῆς
αὐτῷ παραδοθείσης, τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα οὐκ
ἐστίν ἄκρον, οὐδὲ διὰ τοῦτο ὁ ἀγοράσας κακῶς νέ-

tam ego quam filius liberamur. Neque enim conve-
niri potest, ut pro una parte ab emtione recedatur.
Si ab una parte contractus renovatus sit, pactio non
valet. Si tamen pupillus sine tutoris auctoritate
pactus sit ut recedatur, ipse non autem adversarius
eius liberatur.

VII. Inutiliter sub conditione emo, quod pure *L. 7. pr.*
antea emi. *D. XVIII. 5.*

Si pupillo sine tutoris auctoritate vendidi, solus *§. 1.*
teneor: ipso autem mecum agente, retentionem habeo.
Sed si eandem rem ei postea tutore auctore vendidero,
renovari videtur [emtio] et invicem tenemur. Sed
si prius tutore auctore emerit, et postea solus, se-
cunda [emtio] non valet. Nam bona fides non ad-
mittit pacta, quae alteri ex contrahentibus captiosa
sunt: maxime si quis iusto errore deceptus sit.

X. Emi abs te, et convenit inter nos, ut venditio *L. 10. pr.*
dissolveretur, si intra certum tempus pretium non *D. eod.*
solvissem; et post mortem tuam tutor filii tui factus
cum aliis, neque ipse solvi neque rationibus pretium
intuli. Res inempta fit.

XII. Venditionem et emtionem consensum utrius- *L. 2.*
que desiderare, furiosi autem nullum esse, manifestum *C. IV. 38.*
est. Sed tempore intermissionum maiores XXV annis
et venditionem et quemlibet contractum posse facere
non ambigitur.

XIII. Donationis causa facta venditio irrita est. *L. 3.*
Sed si quis, quum agrum venderet, loco pretii pactus *C. eod.*
sit, ut ab eo, qui fundum accepit, aleretur, placita
implere eum recte cogit.

XIV. Si quis rem sibi ab aliquo donatam de- *L. 4.*
functo donatore ab heredibus eius emerit, possidere *C. eod.*
eam non potest et pro donato et pro emtore, sed se-
mel dominus factus rem propriam frustra emit. Si
quis tamen per universitatem omnem substantiam do-
natam acceperit et postea a filio defunctae eam eme-
rit, emtio a filio facta ad hoc ei prodest, ut is que-
relam adversus donationem movere non possit, ut qui
pretium rerum acceperit.

XVII. Mulier, quae ancillam emit, postea se si- *L. 7.*
mulavit donatione eam a secundo marito accepisse. *C. eod.*
Falso figmento neque duplicat dominium neque id ei
aufertur.

XVIII. Venditio ideo, quod pretium non sit so- *L. 8.*
lutum, non rescinditur: nisi forte ab initio donationis *C. eod.*
causa facta sit.

XIX. Fides emtionis et venditionis sine quantitate *L. 9.*
nulla est. Placito autem pretio non numerato, sed *C. eod.*
solum tradita possessione, istiusmodi contractus non
est irritus, nec ideo is, qui emit, male possidet,
quod non soluta sit quantitas, quam dari convenerat.

125) Πῶρα tit. 31.

126) Πῶρα tit. 1.

127) Cf. schol. s. V. 724 Fabr. apud Heimb. IV p. 280.
Eadem habet etiam Πῶρα tit. 45.

128) Πῶρα tit. 16.

129) Πῶρα tit. 1.

130) Syn. p. 196.

Zachar. Basil. Suppl.

131) Πῶρα tit. 5.

132) Πῶρα tit. 5.

133) Syn. p. 196. Heimb. restituit, tamquam esset l. 9
C. IV, 38. In Syn. additur scholium: Οὐ γὰρ ὀφείλει ὁ πρῶτος
ἐπιναλαμβάνειν τὸ πρῶγμα, ἀλλὰ τὸ τίμημα ἐπιζητεῖν. (Non
enim rem debet repetere venditor, sed de pretio agere.)

134) Syn. p. 196, ubi incipit: Καὶ ὅτι ἡ Πῶρα tit. 5.

μεται, ὅτι μὴ κατεβλήθη ἡ ποσότης, ἣν δοθῆναι συνεγράψεν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δωρεᾷ¹³⁵⁾ πράσεως κτήματος γενομένης, εἰ παραδόσις παρακολουθήσῃ, ἀγωγῆς τοῦ τιμήματος μηδεμιᾶς¹³⁶⁾ ἀρμοζούσης, περιούται ἢ δωρεᾷ.¹³⁷⁾

L. 10. D. IV. 38. Τὸ¹³⁸⁾ ἴδιον οὐδεὶς δύναται ἀγοράζειν, ἀλλὰ κἂν εἰκονικῶς δόξῃ ἀγοράζειν, οὐδὲν ὑπομένει πρόκριμα.

L. 15. C. eod. Ἡ¹³⁹⁾ γὰρ ἔγγραφος πρᾶσις οὐκ ἐξήλωται, εἰ μὴ πληρωθῇ τὸ συμβόλαιον καὶ ἀπολυθῇ τοῖς μέρεσιν.

L. 2. C. IV. 45. Εἰ¹⁴⁰⁾ μὲν ἀρῶαβῶνος ἔνεκεν χρυσίον ἐδόθη, δύνασαι τοῦτο μόνον κατὰ τὴν πίστιν τῶν συμφωνῶν ἀναλαβεῖν. εἰ δὲ μέρος τοῦ τιμήματος κατέβαλες, εἰς τὰ ὀφειλόντα παρὰ τοῦ πρώτου διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς τὸ τίμημα ἀπαιτούσης παρασχιθῆναι μᾶλλον ἔχεις ἀγωγήν, ἢ περὶ εἰς ἐπανάληψιν τῆς ποσότητος τοῦ τιμήματος, ὅπερ δεδωκέναι σημαίνει.

TITULOS 5'.

Περὶ κινδύνου καὶ ὀφρλείας τοῦ πραθέντος πράγματος.¹⁴¹⁾

L. 7. pr. D. XVIII. 6. Μετὰ¹⁴²⁾ τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀγοροῦ τὸ κέρδος καὶ ἡ ζημία τὸν ἀγοραστὴν ὀρεῖ. τί γὰρ, ὅτι διὰ προσχώσεως ἠξήθη, ἢ μέρος αὐτοῦ ἢ καὶ ὅλον ποταμὸς κατέλαβεν;

L. 8. D. eod. Ἐπὶ¹⁴³⁾ τῇ αἰρετικῇ πρᾶσει ἀιουούσης μὲν τῆς αἰρέσεως, ἀκυρος ἢ πρᾶσις· ἐξιούσης δὲ, ὁ ἀγοραστής κινδυνεύει. εἰ δὲ τις τῶν συναλλαζάντων ἐν τῷ μεταξὺ τελευτήσῃ, ἐνέχεται ὁ κληρονόμος ὡς ἐξ ἀρχῆς γενομένης τῆς πράσεως, καὶ τὰ λοιπὰ¹⁴⁴⁾. καὶ ὅτι ὡσπερ αἱ ἐπερωτήσεις καὶ τὰ αἰρετικὰ ληγάτα ἀκυροῦνται, φθειρομένου τοῦ πράγματος ἠρτημένης τῆς αἰρέσεως. εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα ὑπεσι, κἂν χεῖρον γένηται, ὁ ἀγοραστής ζημιούται.

L. 14. §. 1. D. eod. Ἐὰν¹⁴⁵⁾ ἡ πραθένσα ἔλη κλαπῆ, εἰ μὲν πρὸ παραδόσεως, ὁ πρᾶτης ζημιούται· εἰ δὲ μετὰ ταῦτα, ὁ ἀγοραστής. δοκοῦσι δὲ παραδεδόσθαι αἱ δοκοὶ, ἅς ὁ ἀγοραστής ἐσφράγισεν.

L. 17. D. eod. Ἐνθα¹⁴⁶⁾ ὑπέρθεσιν ὁ ἀγοραστής ποιήσῃ, λοιπὸν οὐκ ἀπὸ ἀμελείας, ἀλλ' ἀπὸ δόλου ὁ πρᾶτης ἐνέχεται. εἰ δὲ αἱ δύο ὑπέρθεσιν ποιήσουσι, τῇ ὑστέρᾳ προσέχομεν. εἰκὸς γὰρ ὑπέρθεσιν ποιήσας ὁ ἀγοραστής ἠθέλησεν μετὰ ταῦτα λαβεῖν, καὶ δυνάμενος ὁ πρᾶτης παρασχῆν ὑπερέθετο, ἢ τοῦναντίον.

L. 18. §. 1. D. eod. Ἐὰν¹⁴⁷⁾ πρὸ τῆς τοῦ τιμήματος καταβολῆς ἢ δεσποτεία τοῦ πραθέντος στασιασθῇ, οὐ δίδωσιν ὁ ἀγοραστής τὴν τιμὴν, εἰ μὴ λάβῃ περὶ ἐκνικήσεως ἀξιόπιστους ἔγγηγας.

135) Syn. δωρεᾶς.

136) Πῆρα: οὐδεμιᾶς.

137) In Syn. accedit scholium: Ἐν τῷ β' κεφ. τοῦ β' τί. τοῦ ιη' β. φησὶν, ὅτι οὐ πάντως εἶναι τὸ πρᾶγμα τοῦ πικρασκόντος, εἰ μὴ λάβῃ τὸ τίμημα ἢ τὸ ἴκανόν ἢ ἔγγηγας. τὸ δὲ εἰρημένον ἐν τῇ γ' διατάξει καὶ τῇ η' ὅτι ἢ κατὰ δωρεάν πρᾶσις πιστεύεται, ῥήσον, ὅτι ὡς πρᾶσις οὐ συνίσταται, οὐδὲ ποῦ τὴν τῆς προαιρέσεως ἀγωγήν· ἐπεὶ ὡς δωρεᾷ συνίσταται καὶ λαχύνει. (In cap. 2 tit. 2 lib. XVIII dicitur: Res venditoris esse non desinit, nisi vel pretium vel satisfactionem vel fideiussores acceperit. Quod autem dictum est const. 3 et 8 venditionem donationis causa factam ratam esse, sic intelligito, ut non consistat tanquam venditio, nec actionem electionis tribuat: quippe tanquam donatio consistit et valet.)

Sed et donationis gratia praedii facta venditione, si traditio sequuta fuerit, actione pretii nulla competente, perficitur donatio.

XX. Nemo rem propriam emere potest, et quamvis imaginarie videatur emere, nullum tamen praedictum patitur.

XXV. Nam in scriptis venditio non valet, nisi instrumentum completum et a partibus absolutum sit.

XXVII. Si quidem arrhae nomine aurum datum sit, potes hoc solum secundum fidem pactorum recuperare. Sin vero partem pretii persolvisti, ad ea, quae venditorem actione ex vendito praestare oportet, magis actionem habes, quam ad repetendam quantitatem pretii, quod te dedisse significas.

TITULUS VI.

De periculo et commodo rei venditae.

I. Post venditionem fundi lucri et damnum emptorem respicit. Quid enim, si per alluvionem accessio facta sit, vel pars eius aut totus flumine sit occupatus?

II. Conditionalis venditio, si deficiat conditio, nulla est: sin existat, periculum emptoris est. Si quis autem ex contrahentibus interim decesserit, heres tenetur, quasi ab initio venditio contracta sit Stipulationes et legata conditionalia perimuntur, si pendente conditione res interierit. Si vero res extet, licet deterior facta sit, damnum emptoris est.

VIII. Si vendita materia furto subrepta sit, si quidem ante traditionem, venditoris damnum est: sin postea, emptoris. Videntur autem trabes traditae, quas emptor signavit.

XI. Quum moram emptor fecerit, iam non ob negligentiam, sed ob dolum venditor tenetur. Quodsi uterque moram fecerit, posteriorem spectamus. Nam quum forte moram fecisset emptor, postea voluit accipere, et venditor, quum posset praestare, distulit, vel e contrario.

XII. Si ante pretium solutum rei venditae dominium in controversiam deductum sit, emptor pretium non solvit, nisi evictionis nomine fideiussores idoneos acceperit.

Fabrotus haec paulo aliter praestat: mea sententia, ex propria ipsius interpolatione: secundum Heimb. ex Codice aliquo MS. Synopseos.

138) Syn. p. 196. Ibi incipit: Καὶ ὅτι τὸ δδ.

139) Πῆρα tit. 38.

140) Syn. p. 196, ubi incipit: Ὅτι ελ. Forte: ὅθεν ελ.

141) Heimb. restituit ex indice Coisliliano et Tipucio.

142) Syn. p. 197. Ibi incipit: Ὅτι μετὰ.

143) Πῆρα tit. 31.

144) Nimirum nonnulla omisit, qui hunc locum e Basilicis excepit.

145) Syn. p. 197. Praefigit ὅτι.

146) Syn. p. 197.

147) Syn. p. 197. Πῆρα tit. 65.

Ὁ¹⁴⁸) ἀγοραστής ὑπέρθεσιν ποιήσας εἰς τὴν τοῦ τιμήματος καταβολὴν μόνους τόκους δίδωσιν, καὶ οὐχ ὅσα ὁ πρῶτος ἠδύνατο διὰ τῶν τιμημάτων ἀπὸ πραγματείας ὡς εἰκὸς κερδαίνει.

Μετὰ¹⁴⁹) τὸ γενέσθαι τὴν πρῶσιν πᾶν κέρδος καὶ πᾶσα βλάβη ἐπὶ τῷ πράγματι γενομένη εἰς κέρδος καὶ ζημίαν ἀνήκει τοῦ ἀγοραστοῦ. ὁ γὰρ πρῶτος ἐκνικηθέντος τοῦ πράγματος τότε κινδυνεύει, ὅτε ἀπὸ αἰτίας ἀρχαιοτέρας τῆς πράσεως συνέβη τὰ τῆς ἐκνικήσεως· εἶγε καὶ παρήγγειλεν αὐτῷ ὁ ἀγοραστής ἐλθεῖν καὶ δικάσασθαι, καὶ μὴ ἀπόντος αὐτοῦ ἢ κατωδίκη γέγονεν.

Ὁ¹⁵⁰) δόλος τοῦ πρῶτου τὸν πίστει ἀγαθῆ ἀγοράσαντα οὐδέποτε καταβλάπτει.

Τῆς¹⁵¹) πράσεως τελείας γενομένης ἐὰν μὴ ὑπέρθεσιν ἐποίησεν ὁ πρῶτος ἐν τῇ παραδόσει, ὁ ἀγοραστής κινδυνεύει ἐπὶ πάσης βλάβης ἐν τῷ πράγματι γενομένης.

Ὁ¹⁵²) θάνατος τῆς πραδείσης θεραπεύει μετὰ τὴν πρῶσιν συμβῆς τῷ ἀγοραστῇ κινδυνεύεται· μόνον¹⁵³) εἰ μὴ ἀπὸ τινος πόθου ἀρχαιοτέρου τῆς πράσεως ἐτελεύτησε.

TITULUS Z'.

Περὶ δούλων ἔξω πικρασκομένων τῆς πόλεως, ἢ ἐὰν ἀνδράποdon πραθῆ ἐπὶ ὄρω τοῦ ἐλευθερωθῆναι ἢ μὴ ἐλευθερωθῆναι.¹⁵⁴)

Ἐὰν¹⁵⁵) πωλήσῃ δούλῃν ἐπὶ τῷ εἰσω ὄρωτος χρόνον ἐλευθερωθῆναι, γίνεται ἐλευθέρη, ἐὰν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας γνώμησ. ἢ δὲ τοῦ κληρονόμου γνώμη οὐ ζητεῖται.

Ὁ¹⁵⁶) ἥτιων τῶν κ' ἐτῶν ἀνισχύρως ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι πωλεῖ δούλον, κἂν συμφωνήσῃ τὴν ἐλευθερίαν ὑπερεθεθῆναι, ἕως οὗ πληρώσῃ τὰ κ' ἔτη.

Ἐὰν¹⁵⁷) ὁ πραθεὶς δούλος κωλυθῆ τοῦ προστοχίου¹⁵⁸), καὶ τῆς πόλεως κωλύεται· ἵνα μὴ τῶν μισθίων ἀπολαύῃ ὁ¹⁵⁹) τῶν ἡττόνων κωλυθείς.¹⁶⁰)

Ἐὰν¹⁶¹) χωρὶς ἐπερωτήσεως συμφωνήσῃ ποιητὴν λαβεῖν ὁ πρῶτος, εἶγε ὁ πραθεὶς ἐν Ἰταλίᾳ εὔρεθῆ, οὐκ ἔχει ἀπαίτησιν, εἰ μὴ μέχρι τῆς ποσότητος, ἣν ὡς εἰκὸς αὐτὸς ἐτέρῳ παρασχέιν ἀναγκάζεται μὴ φυλαττομένου τοῦ συμφώνου. καλῶς δὲ συμφωνεῖ μὴ

XIII. Si emtor in pretio solvendo moram fecerit, L. 19. usuras duntaxat praestat, non quidquid venditor ex D. XVIII. 6. pretio negotiando forte lucrari potuit.

XIV. Post perfectam venditionem omne commodum et omne incommodum, quod rei contingit, ad L. 1. C. IV. 48. lucrum et damnum emtoris pertinet. Nam re evicta tunc venditoris periculum est, quum ex causa venditionem praecedente evictio contigit: siquidem ei etiam denuntiari emtor, ut agenda causae adesset, et non absente eo condemnatio facta sit.

XVI. Dolus venditoris bonae fidei emtori nunquam nocet. L. 3. C. eod.

XVII. Venditione perfecta, si venditor in traditione moram non fecit, omne damnum, quod rei contingit, periculo emtoris est. L. 4. C. eod.

XIX. Mors ancillae distractae, quae post venditionem accidit, ad periculum emtoris pertinet: nisi L. 6. C. eod. si ex morbo, qui venditionem praecessit, mortua sit.

TITULUS VII.

De servis extra urbem venundatis, vel si ita mancipium venierit, ut manumittatur vel non manumittatur.

III. Si ancillam ea lege vendidero, ut intra certum tempus manumitteretur, libera fit, si in eadem voluntate perseveravi. Heredis autem voluntas non inquiritur. L. 3. D. XVIII. 7.

IV. Minor viginti annis inutiliter servum vendit, ut manumittatur, licet pactus sit, ut libertas differatur, donec viginti annos impleverit. L. 4. D. eod.

V. Si servo vendito interdictum sit pomoerio civitatis, etiam urbe interdictum est: ne maioribus fruatur, qui a minoribus arectur. L. 5. D. eod.

VII. Si citra stipulationem convenerit, ut poena praestetur venditori, si servus venditus in Italia deprehensus sit, agere venditor nequit, nisi ad eam quantitatem, quam fortasse ipse alii praestare cogitur pacto non servato. Recte autem paciscitur, ne ven-

148) Syn. p. 197.
149) Syn. p. 197, ubi praefigitur ὅτι.
150) Syn. p. 198. Praefigit ὅτι. Ibidem accedit scholium: Ὁ γὰρ ἐξ οἰουδήποτε ἀγοράζων νομῶν εἶναι δεσπότην, καλῆ πίστει ἀγοράζει. (Nam qui emit a quocunque, eum dominum esse existimans, bona fide emit.)
151) Syn. p. 198, quae praeposit ὅτι.
152) Syn. p. 198. Πῆρα tit. 28.
153) Πῆρα: μόνον.
154) Heimb. hanc rubricam restituit ex indice Coisliniano et Tipucito.
155) Πῆρα tit. 28.
156) Syn. p. 136 et 215. Πῆρα tit. 1.
157) Syn. p. 215, et schol. x. VII. 852 Fabr.
158) Syn. προστοχίου.
159) In schol. laud. articulus deest.
160) In Syn. uno tenore additur paraphrasis legis § 6. I. D. h. t., quam licet Heimb. textum Basilicorum representare putaverit, equidem magis ex scholiis Basilicorum desuntant et pro indice Stephani habendam esse existimaverim. Est autem haec: Ὁ ποιητὴν τὸν ἀγορασθέντα (I. ἀγοραστήν) ἐπε-

ρωτήσας εἰς βλάβην τοῦ πραθέντος οἰκέτου, εἰ μὲν εἰς χρήματα ζημιούται, τυχὸν καὶ αὐτὸς ἐτέρῳ ποιητὴν ἐπερωτηθείς, ἐὰν ἐλευθερώσῃ τὸν οἰκέτην, ἔχει ἀπαίτησιν. εἰ μηδὲν ἐν χρήμασι τῷ πρῶτῳ διαφέρει, ἀλλὰ δι' ὄργην ἢ λύπην, μᾶλλον δὲ διὰ σκληρότητα καὶ ἀπανθρωπίαν ζητεῖ φυλαχθῆναι ἐπὶ κωλύσει διαγωγῆς τινος τόπου, τὸ δὲ σύμφωνον ἢ, δοθῆναι αὐτῷ τὴν ποιητὴν, εἴτε παρηκολούθησιν ἐπερωτήσεως εἴτε μὴ, ὄργῃ ἢ ἀπαίτησις. ὄργῃς γὰρ ἀποπλήρωσας οὐκ ἔχει διαφέρον· εἰ μὴ ἄρα διὰ τοῦτο ἡττονος ἐπώλησε τὸν οἰκέτην· τότε γὰρ παραβαινόμενον τοῦ συμφώνου ἔχει ἀπαίτησιν. (Qui poenam ab emtore stipulatus est in damnum venditi servi, si pecuniae ratione interest eius, puta si et ipse aliam poenam promisit, si servum manumiserit, agere potest. Si venditoris pecuniae ratione nihil interest, sed per indignationem aut dolorem, vel potius ob duritiam et inhumanitatem servari velit, ut servus loco quodam commorari prohibeatur, convenerit autem, ut ei poena praestaretur, sive stipulatio subsequuta sit sive non, cessat petitio. Nam irae satisfactio non habet, quod intersit: nisi propterea minoris servum vendidit: tunc enim pacto non servato actionem habet.)
161) Syn. p. 215, ubi incipit: ὅτι ἐάν.

πραθῆναι ἐπ' ἐξαγωγή. καὶ γίνεται διαθέσεως λόγος διὰ τὸ κακοθελές¹⁶²).

L. 8. Ἐάν¹⁶³ πωλήσας σοι δοῦλον εἶπω εἴσω χρόνον
D. XVIII. 7. ἔλευθερώσαι, καὶ μεταμεληθῶ, καὶ οἷδέν ἦττον ἔλευθερώσης, οὐκ ἔχω τὴν ἀπαίτησιν τῆς τιμῆς· ἐσβεσται γὰρ ἔλευθερωθέντος τοῦ δούλου καὶ μετὰ τὸ μεταμεληθῆναι με.

L. 9. Ἐάν¹⁶⁴ πωλήσω σοι δοῦλον ὥστε μὴ διάγειν ἐν
D. eod. ῥώμῃ, καὶ φυλάξω ἐν αὐτῷ χειρὸς ἐπιβολήν· εἴτα πωλήσης αὐτὸν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὅρον, καὶ εὐρεθῆ ἐν ῥώμῃ, εἰ μὲν ὡς φυγάς, οὐκ ἔχει χώραν ἢ τῆς χειρὸς ἐπιβολῆ· οὐδὲ γὰρ ὁ φυγάς ἐνθα διάγει νοεῖται εἶναι· εἰ δὲ κατὰ γνώμην τοῦ δευτέρου ἀγοραστοῦ, ἐμοὶ μόνῳ ἢ τῆς χειρὸς ἐπιβολῆ ἀρμόζει. εἰ δὲ ποιήν [ἐπρωτήσά σε] καὶ σὺ τὸν ἀγοράσαντα παρὰ σου, δύο εἰσὶν ἀγωγαί. ἐάν πωλήσας σοι συνεφώνησα, ἵνα εἰ προστῆ [ἢ] δούλῃ, ἔλευθερωθῆ· σὺ δὲ πωλῶν χειρὸς ἐπιβολήν ἐφύλαξας σαυτῷ [εἰ προστῆ,] ἢ τουναντίον ἐγὼ μὲν χειρὸς ἐπιβολήν, σὺ δὲ ἔλευθερίαν συνεφώνησας, καὶ ἔλευθερία ἀρμόζει προϊσταμένης αὐτῆς.

L. 10. Ἐάν¹⁶⁵ πωλήσω σοι δοῦλον ἐπὶ τῷ μὴ πειρα-
D. eod. σθῆναι δουλείας ἑτέρου καὶ ὥστε τελευτώντός σου ἔλευθερον αὐτὸν εἶναι, κὰν αὐτὸς μὴ ἔλευθερώσης αὐτὸν, γίνεται μετὰ θάνατόν σου ἔλευθερος.

L. 2. Τοὺς¹⁶⁶ καταφυγόντας οἰκείας εἰς σεβασμίους
D. I. 6. οἴκους καὶ δίκαια αἰτούντας οὐ χρὴ περιορᾶν· ἀλλ' εἴπερ διαγνώσεως γενομένης εὐρέθησαν οἱ δεσπόται ἢ ἀμέτρως αὐτοὺς βασανίζοντες ἢ λιμοκτονοῦντες ἢ εἰς πράξιν αἰσχροῦν ἔλκοντες, ἐκ τούτων διαπιπράσκειν αὐτοὺς ἀναγκάζεσθαι, πρὸς τὸ μηκέτι ὑποστρέφειν¹⁶⁷ πρὸς τὴν αὐτῶν¹⁶⁸ δεσποτείαν. ἀλλὰ καὶ τὴν πρῶσιν καλῆ αἰρέσει ποιεῖν, ὥστε μὴ διὰ τινων σεσοφισμένων αἰρέσεων καὶ μετὰ τὴν ἐκποίησιν αὐτοὺς κακοποιεῖν, ἢ ἐν δεσμοῖς εἶναι συμφωνούντας ἢ ἐπὶ τῷ μηδέποτε ἔλευθερωθῆναι¹⁶⁹ ἢ ἐπὶ τῷ οἰκεῖν ἐν χώρᾳ βαρυντάτους ἐχούσῃ τοὺς ἀέρας.

L. 1. Ἐάν¹⁷⁰ τις πωλήσῃ οἰκέτην ἐπὶ τῷ μηδέποτε
C. IV. 55. αὐτὸν ἐπιβῆναι τῆσδε¹⁷¹ τῆς πόλεως καὶ φυλάξῃ αὐτῷ χειρὸς ἐπιβολήν¹⁷², δύναται μὲν ὁ ἀγοραστής¹⁷³ μὴ παραβαίνων τὸ συμφωνον ἔλευθεροῦν αὐτὸν, καὶ ἐάν ὁ οἰκέτης ἐπιβῆ τῆς ἀπηγορευμένης πόλεως, ἐκδικεῖται παρὰ τοῦ δημοσίου εἰς δουλείαν διηνεκῆ. εἰ δὲ μὴ ἔλευθερωθεὶς ἐπιβῆ τῶν ἀπηγορευμένων τόπων, ὁ πρῶτης κεχρημένος τῷ συμφώνῳ ἔλκει αὐτὸν εἰς τὴν δουλείαν.

L. 2. Ἐάν¹⁷⁴ μὲν ὁ πρῶτης φυλάξῃ χειρὸς ἐπιβολήν,
C. eod. δύναται αὐτῇ κεροῖσθαι. εἰ δὲ μόνον συνεφώνησε καὶ ἐπρωτήσῃ πρόστιμον, ἀπατεῖ καὶ ὁ δημοσίος ἐκδικεῖ τὸ ἀνδράποδον. δεῖ δὲ σκοπεῖν, εἰ γνώμῃ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐπέβη τῶν κεκαλυμένων τόπων ὁ οἰκέτης.

L. 4. Τοὺς¹⁷⁵ δούλους τοὺς τὸν ἴδιον διαπράσαντας
C. eod. δεσπότην κεφαλικῶς τιμωρηθῆναι ἢ διάταξις κελεύει.

datur, ut exportetur. Et affectionis habetur ratio propter duritiem.

VIII. Si, quum servum tibi venderem, praecepero, ut intra certum tempus eum manumitteres, et me poenituerit, tu vero nihilosecius eum manumiseris, actionem ex vendito non habeo: nam evanuit servo manumisso et postquam me poenituit.

IX. Si servum tibi vendidero, ne Romae degeret, et manus iniunctionem in eo reservavero: deinde tu eum eadem lege vendideris, et Romae deprehensus fuerit, siquidem ut fugitivus, manus iniectio locum non habet: fugitivus enim non intelligitur ibi esse ubi degit; si vero voluntate secundi emtoris, mihi soli manus iniectio competit. Sin autem poenam a te stipulatus sim, et tu ab emtore tuo, duae actiones sunt. Si, quum tibi venderem, pactus sim, ut, si ancilla prostituta esset, libera esset: tu vero manus iniunctionem tibi servaveris, si prostitueteretur, vel e contrario ego de manus iniectioe, tu vero de libertate pactus sis, etiam libertas competit, prostituta ea.

X. Si tibi servum vendidero, ne alterius servitutum pateretur et ut post mortem tuam liber esset, licet tu ipse eum non manumiseris, post mortem tuam liber fit.

XI. Servos ad aedes religiosas confugientes et aequa postulantes negligi non oportet: sed si causa cognita domini vel supra modum in eos saevire vel fame necare vel ad turpe facinus eos cogere deprehenduntur, cogendi sunt ob has causas, ut eos vendant, ne in ipsorum dominium revertantur. Sed et bona conditione venditio facienda est, ne per astute fictas quasdam condiciones etiam post alienationem eos laedant, vel ut in vinculis habeantur, paciscendo, vel ut nunquam manumittantur, vel ut in regione degant, quae aërem maxime gravem habet.

XII. Si quis servum vendiderit, ne unquam in illa urbe moraretur, et manus iniunctionem sibi servaverit, emtor quidem manumittere eum potest nec pactum transgreditur: et si servus urbem, qua ei interdictum est, ingressus sit, a fisco in perpetuum servitutem vindicatur. Sin autem nondum manumissus loca, quibus ei interdictum est, ingressus sit, venditor pacto usus eum in servitutem trahit.

XIII. Si venditor manus iniunctionem sibi servaverit, uti ea potest. Si vero solum pactus et poenam stipulatus est, hanc petit et fiscus servum vindicat. Sed animadvertendum est, an emtoris voluntate servus loca prohibita ingressus sit.

XV. Servos, qui dominum suum vendiderunt, capite plecti constitutio iubet.

162) Malim cum Tipucito legere: καλοθελές i. e. propter benignitatem.

163) Πείρα tit. 28.

164) Πείρα tit. 28.

165) Πείρα tit. 28.

166) Syn. p. 42. Πείρα tit. 28.

167) Πείρα: ὑποστρέψαι.

168) Πείρα: εἰς τὴν ἐκείνων.

169) Verba ἢ ἐπὶ τῷ μηδ. ἔλ. Syn. non habet.

170) Πείρα tit. 28. Epanagoge aucta tit. 21.

171) Deest in Epan.

172) Pro καὶ φυλ. — ἐπιβ. Epan. haec habet: συμφωνήσῃ δὲ ἐάν ἐπιβῆ, ἐξῆναι αὐτῷ χεῖρας ἐπιβάλλειν καὶ ἀφαιρῆσθαι αὐτόν. Quae magis cum Tipucito conveniunt.

173) Seqq. in Epan. sic audiunt: ὡς δεσπότης ὢν μηδέπω τοῦ συμφώνου παραβαθέντος ἔλευθερώσαι τὸν τοιοῦτον οἰκέτην· ἐάν δὲ ἐκείνος ἔλευθερωθεὶς ἐπιβῆ τοῦ τόπου, ὁ πρῶτης κεχρημένος τῷ συμφώνῳ ἔλκει εἰς δουλείαν αὐτόν, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον συνεφώνῃσῃ.

174) Πείρα tit. 28.

175) Syn. p. 66.

Ὁ¹⁷⁶) ἔξοριστος παρὰ τοῦ δεσπότου ἀπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος πραθεὶς οὐδὲ ἐν ῥώμῃ διάγειν ὀφείλει. ὁ μόντοι ἀπὸ φανερῆς ἐπαρχίας κωλυθεὶς οὐδὲ ἐν ἰταλίᾳ διάγειν δύναται. εἰ τοίνυν παρὰ τὸ γενόμενον σύμφωνον γεγονός τι δύνασαι ἀποδείξαι, χοῆσθαι τῷ ἀριούζοντί σοι νομίμω.

Ἐάν¹⁷⁷) δεσπότης λάβῃ χρήματα παρὰ τινος ἐπὶ τῷ τῆν ἰδίαν θεράπαιναν [εἴσω ὀρητοῦ χρόνου ἐλευθερώσαι καὶ μὴ ἐλευθερώσῃ, ἐλευθέρα ἐστὶ]¹⁷⁸) μετὰ τὴν προθεσίαν καὶ ἐλευθέρα τίττει.

Ὁ¹⁷⁹) πραθεὶς ἐπὶ τῷ μὴ ἐλευθερωθῆναι, καὶ ἐλευθερωθῆναι, οὐ γίνεται ἐλευθερος, οὐδὲ ἐὰν εἰς ἔτερον¹⁸⁰) δεσπότην ἔλθῃ¹⁸¹). ὅθεν καὶ εἰ πρόστιμόν τις ἐπερωτηθῆναι, οὐχ ὑποπίπτει τῷ πρόστιμῳ ὡς μὴ δυναμένου ἐλευθερωθῆναι τοῦ ἀνδραπόδου, καὶ οὐδὲ ὁ δημόσιος ἐπικοινωνεῖ τῇ τοιαύτῃ πράσει.

Ἐάν¹⁸²) τις πωλήσῃ κόρην ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι ζυμροθέσιμω, εἰ δὲ μὴ ἐλευθερωθῆναι, πρόστιμον ἐπερωτήσῃ· τῆς προθεσίμιας ἐνισταμένης ἢ μὲν κόρη ἐλευθέρα γίνεται· τὸ δὲ πρόστιμον ἀπατήσιν οὐκ ἔχει, ἐπειδὴ ἢ τοῦ συμφώνου δύναμις τὴν ὀφείλουσαν παρὰ τοῦ πρώτου δοθῆναι ἐλευθερίαν ἐπιτίθῃσιν.

TITULOS H'.

Περὶ¹⁸³) ἀγωγῆς πράσεως καὶ ἀγοραβίας, καὶ περὶ πραγμάτων ἀλλοτρίων μὴ ἐκποιουμένων, καὶ περὶ τῆς κερωλυμένης πραγμάτων ἐκποιήσεως ἢ ὑποθήκης, καὶ περὶ τῆς τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐκποιήσεως.

Ὁ¹⁸⁴) πρώτης μὴ παραδιδούς τὸ πρᾶγμα ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρειν τῷ ἀγοραστῇ, καὶ εἰ¹⁸⁵) συμβαίνει τὸ διαφέρειν ὑπερβαίνειν τὸ τίμημα.

Εἰ¹⁸⁶) μὴ παραδίδωσι τὸ μέτρον, ὃ ὑπέσχετο ὁ πρᾶτης, κατέχεται.

Ἐάν¹⁸⁷) εἰδὼς ἀγνοοῦντί μοι πωλήσῃς δοῦλον φρυγάδα ἢ κλέπτῃν ἢ ἐνοχῇ ὑποκείμενον, κινῶ τὴν ἀγωγὴν εἰς τὸ διαφέρειν, καὶ τὸν διπλασιασμόν ἐπερωτήσῃς μοι. τὴν γὰρ ἀγωγὴν τὴν περὶ μελλούσης ζημίας πρὶν ἢ ζημιωθῶ κινεῖν οὐ δύναμαι.

Ἐάν¹⁸⁸) ἠλλείπει τὸ μέτρον τοῦ πραθέντος ἀγροῦ, πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἐργασίας τῶν ζευγῶν ὁ πρᾶτης ἐνάγεται, καὶ ὑπὲρ¹⁸⁹) τὸ μέτρον τὸ τίμημα μειοῦται. εἰ δὲ μὴ τῷ παντὶ ἀγρῷ ἀλλὰ μέρει ἠλλείπη, οἷον τῷ ἀμπέλωνι, τότε καὶ τῆς καλλονῆς γίνεται λόγος.

Εἰ¹⁹⁰) δὲ μὴ κατέβαλέ τις, ἀλλ' ἐν ὑπονοίᾳ καταδικῆς ὁμολόγησεν, ἔχει παραγραφὴν.

Ὅτι¹⁹¹) ὁ ὑπεξούσιος πωλῶν ἐνάγεται, ὡς ἀντεξούσιος.

Ὁ¹⁹²) πωλῶν ἐν εἰδήσει ἀλλότριον ἢ ὑποκεί-

XVI. Qui exportandus a domino suo de patria sua veniit, nec Romae morari debet. Qui vero a provincia certa prohibitus est, nec in Italia morari potest. Si itaque contra pactum initum aliquid factum potes probare, utere iure tibi competente. L. 5. C. IV. 55.

XX. Si dominus pecuniam ab aliquo acceperit, ut ancillam suam intra certum tempus manumitteret, nec manumiserit, ex eo tempore libera est et libera parit. L. 4. C. IV. 57.

XXI. Qui veniit ut ne manumitteretur, etiamsi manumissus fuerit, non fit liber, nec si ad alium dominum pervenerit. Unde et si quis poenam promiserit, poenae non fit obnoxius, quia scilicet mancipium manumitti non potest, nec fiscus eiusmodi venditioni se interponit. L. 5. C. eod.

XXII. Si quis ita puellam vendiderit, ut ad diem statutam manumitteretur, et si manumissa non esset, poenam stipulatus fuerit: die cedente puella quidem libera fit, poena vero peti nequit, quum vis pacti praestandam a venditore libertatem imponat. L. 6. C. eod.

TITULUS VIII.

De actione emti et venditi, et de rebus alienis non alienandis, et de prohibita rerum alienatione vel obligatione, et de communium rerum alienatione.

I. Venditor, qui rem non tradit, convenitur in id quod interest emtoris, quamvis accidat, ut id quod interest pretium egrediat. L. 1. pr. D. XIX. 1.

II. Si modum non praestiterit venditor, quem promisit, tenetur. L. 2. pr. D. eod.

IV. Si sciens ignorantem mihi servum fugitivum vel furem vel noxium vendideris, actionem habeo in id quod interest, quamvis duplam mihi promiseris. Actionem ob damnum futurum, prius quam damnum mihi datum sit, intendere non possum. L. 4. pr. D. eod.

Si modus agri venditi minor inveniatur, pro numero iugerum venditor obligatur, et pro modo pretium minuitur. Si vero non totius agri sed partis eius modus minor est, puta vineae, tunc et bonitatis habetur ratio. §. 1.

V. Sed si quis non solvit, sed opinione condemnationis promisit, exceptionem habet. L. 5. §. 1. D. eod.

VI. Filiusfamilias vendens, sicut paterfamilias tenetur. L. 6. §. 7. D. eod.

Qui sciens alienum vel obligatum vendit, tene-

176) Πῆρα tit. 28.
177) Πῆρα tit. 28.
178) Haec partim ex Tipucito, partim ex ingenio supplevi. In πέρῃ deerant.
179) Πῆρα tit. 28. Epanag. aucta tit. 21.
180) Epan: δύνειρον.
181) Πῆρα addit: τὸ πρᾶγμα.
182) Syn. p. 215. Πῆρα tit. 28 et tit. 45.
183) Rubricam Heimb. ex indice Coisliniano et Tipucito confecit.
184) Syn. p. 198.

185) Malim εἰ καὶ.
186) Syn. p. 198.
187) Πῆρα tit. 28.
188) Syn. p. 198.
189) Vix recte habet.
190) Schol. o. II. 187 Fabr. apud Heimb. II p. 116.
191) Syn. p. 198. Πῆρα tit. 1.
192) Syn. p. 198. Praefigit καὶ ὅτι. Ibidem additur scholium: Ἡ γὰρ ἀπατήσις τοῦ πράγματος καλῇ πίστει οὔσα δόλον οὐκ ἐπιδέχεται. (Nam quam emti iudicium bonae fidei sit, dolum non recipit.)

μενον ἐνέχεται, κἄν συμφωνήσῃ μηδὲν ἐκ τούτου παρασχεῖν.

L. 11. §. 6. Ἐάν¹⁹³) συμφωνήσωμεν ὑπαναχωρήσαι τῆς πρά-
D. XIX. 1. σεως, ὃ ἀρράβων διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς ἀπαιτούσης τὸ πρᾶγμα ἀποδίδοται. κινεῖται γὰρ ἡ τοιαύτη ἀγωγή καὶ ἐπὶ τῇ λύσει τῆς πράσεως.

Τῶν τιμῶν δοθεισῶν ἀρμόζει πρὸς ἀνάληψιν τοῦ δοθέντος εἰς ἀρράβων δακτυλίου ἢ ἀπαιτούσα τὸ πρᾶγμα ἀγωγή καὶ ἢ χωρὶς αἰτίας ἀγωγή.

§. 8. Καὶ¹⁹⁴) [ὁ] ἀλλότριον δοῦλον πωλῶν ὁμολογεῖν ὀφείλει μὴ ὑποκείσθαι αὐτὸν κλοπῇ ἢ ἐνοχῇ. κινεῖται δὲ ἢ ἀγωγή εἰς τὸ παραδοθῆναι τὸ πρᾶγμα καὶ ἀσφαλισθῆναι τὸν ἀγοραστὴν εἰς τὸ ἐξεῖναι αὐτῷ ἔχειν.

§. 12. Ὅ¹⁹⁵) ἀγοραστὴς τῇ ἐνοχῇ τοῦ πρᾶγματος οἰκέ-
του καταδικασθεὶς οὐ λαμβάνει πλέον, ἢ ὅσον παρέ-
σχεν· εἴτε γὰρ διεκδικήσῃ τὴν ἐνοχὴν εἴτε καὶ μὴ¹⁹⁶), ἀλλὰ δῶ τὴν ἀποτίμησιν τῆς δίκης, ἔχει τὴν ἀγωγήν τὴν τὸ πρᾶγμα ἀπαιτούσαν¹⁹⁷) καὶ τὴν ἀγωγήν τὴν περὶ μελλούσης ζημίας¹⁹⁸), ἐν ᾧ δὴλόν ἐστι ἡμαρτηκέναι τὸν δοῦλον.

§. 14. Ἐν¹⁹⁹) τῷ περὶ νομῆς δικαστηρίῳ διδούς ὁ πρᾶ-
της τὸ διπλοῦν οὐδὲν ἀπαιτεῖται προφάσει τῶν ἄλ-
λων τῶν ἐξ ἔθους ἐν τῇ πράσει συμφωνουμένων.

§. 18. Ἐάν²⁰⁰) πωλήσω σοι ἐφ' ᾧ μὴτε ἐμὲ μῆτε τὸν κληρονόμον μου ἢ τὰ φερόμενα εἰς ἐμὲ πρόσωπα ἐμποδίσει σοι ἔχειν, καὶ ἄλλος ἐκνικήσῃ τὸ πρᾶγμα, οὐκ ἐνέχομαι τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ τῆς μελλούσης ζημίας οὔτε τῇ ἀγωγῇ τῇ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτούσῃ εἰς τὸ διαφέρειν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνάδοσιν τοῦ τιμήματος· εἰ μὴ ἅρα συνεφώνησα μηδὲν παρασχεῖν ἐκνικαμένου τοῦ πρᾶγματος ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πιπράσκειν ἀλλότριον. ὁ γὰρ εἰδὼς καὶ τοῦ συμφώνου ὄντος ἐνέχεται τῇ ἀγωγῇ τῇ ἀπαιτούσῃ τὸ πρᾶγμα, οὐ μὴν ὁ ἀγνοήσας. ἐνδέχεται γὰρ τὸν πρᾶγματος κερδᾶναι τὸ τίμημα καὶ τὸν ἀγοραστὴν μὴ σχεῖν τὸ πρᾶγμα, ὡς ἐπὶ ἀλείας καὶ θήρας· κἄν γὰρ μηδὲν κρατηθῇ, δίδωσιν ὁ ἀγοραστὴς τὸ τίμημα.

L. 13. pr. Ἐάν²⁰¹) πωλήσω ἀσθενῆ θρέμματα ἢ ξύλον σα-
D. eod. θρὸν, εἰ μὲν ἀγνοῶν, ἐκ τῆς τιμῆς ἀναδίδωμι, ὅσον ἂν ἦτινος ὁ ἀγοραστὴς τὸ ὑπαιτιον εἰδὼς ἠγόραζεν· εἰ δὲ γινώσκων, ἐνέχομαι ἐπὶ τῷ διαφέρειν. τυχὸν γὰρ οἴκος διὰ τὸ σαθρὸν τοῦ ξύλου κατέπεσεν ἢ τῆς νόσου τῶν θρεμμάτων ἕτερα διὰ τῆς ἀφῆς μετέχρον.

§. 1. Ὅ²⁰²) φυγάδα πωλήσας ἢ κλέπτῃν, εἰ μὲν εἰδὼς, ἐπὶ μὲν τοῦ φυγάδος δίδωσι τὸ διαφέρειν, ἐπὶ δὲ τοῦ κλέπτου δίδωσι διπλὴν τὴν τιμὴν καὶ εἰ τινα ζημίαν τῷ ἀγοραστῇ ἐπήγαγεν· εἰ δὲ ἀγνοῶν, περὶ μὲν τοῦ φυγάδος ἐνέχεται εἰς τὸ τίμημα, περὶ δὲ τοῦ κλέπτου οὐκ ἐνέχεται.

§. 2. Διαφέρειν²⁰³) δὲ ἐστι, καὶ ἐὰν ὑπενόθευσε σὺν αὐτῷ καὶ ἄλλους φυγεῖν ἢ κλέψαι τινά.

§. 3. Εἰ²⁰⁴) δὲ καὶ μὴ ᾗδει μὲν κλέπτῃν αὐτὸν εἶναι, διεβεβαιώσατο δὲ πιστὸν καὶ χρήσιμον πιπράσκειν, ὁ μὲν εἰδὼς ἐκ τοῦ μὴ ὑπομνήσαι τὸν ἀγοραστὴν ἐνέχεται· ὁ δὲ ἀγνοῶν ἐκ τοῦ προπετῶς τὰ μὴ ὄντα διεβεβαιώσασθαι.

tur, quamvis pactus fuerit, ne quid eo nomine praestaret.

XI. Si pacti simus ut a venditione recederemus, arrha emti actione repetitur. Agitur enim ea actione etiam ad distrahendam venditionem.

Si pretium numeratum sit, ad recipiendum anulum, qui arrhae nomine datus est, ex emto actio et sine causa condictio competit.

Etiam alienum servum vendens spondere debet furto noxaeque solutum. Agitur autem ad traditionem rei venditae et ut caveatur emtori habere licere.

Qui noxali iudicio venditi servi condemnatus est emtor, non plus consequitur, quam quantum praestitit: nam sive defendat noxali iudicio, sive non, sed aestimationem litis solvat, habet actionem, qua rem petit et actionem de damno futuro, si manifestum sit servum esse noxium.

Si in iudicio de possessione venditor duplum solverit, aliarum rerum nomine, quae in venditione caveri solent, non obligatur.

Si vendidero tibi, ut neque per me neque per heredem meum vel venientes ad me personas fieret, quominus habere tibi liceret, et alius rem venditam evicerit: non teneor actione ex stipulatu, neque actione ex emto ad id quod interest, sed ad restitutionem pretii: nisi pactus fuerim, nihil praestitum iri, si res evincatur, dum ignorans rem alienam vendo. Nam qui scit, licet hoc convenerit, actione ex emto tenetur, non autem is qui ignoravit. Nam fieri potest, ut venditor pretium lucretur et emtor rem non habeat, velut in piscatione et venatione: nam tametsi nihil captum fuerit, tamen emtor pretium praestat.

XIII. Si pecora morbosa vitiosumve tignum vendidero, siquidem ignorans fecero, id tantum ex pretio restituo, quanto minoris emtor, si vitium scivisset, emtorus erat: si vero sciens, ad id quod interest teneor. Aedes enim forte vitio tigni corrueverunt vel pecora contagione morbosi pecoris eodem morbo laborarunt.

Qui fugitivum vendidit aut furem, siquidem sciens, circa fugitivum praestat id, quod interest, circa furem duplum pretii praestat et si quod emtori damnum dedit: si vero ignorans, circa fugitivum tenetur ad pretium, circa furem non tenetur.

Interesse vero dicitur, et si alios sollicitavit ut secum fugerent vel res quasdam subriperent.

Si vero furem esse ignorabat, asseverabat autem, se fidum et frugi vendere, qui scit, quia non praemonuit emtorem, tenetur: qui ignorat, quia temerarie, quae non essent, asseveravit.

193) Πείρα tit. 44.

194) Syn. p. 198. Ibi praefigitur ὅτι.

195) Syn. p. 198. Praefigit καὶ ὅτι.

196) Syn. hic habet scholium: Τουτέστιν εἴτε καταδικάσται, εἴτε καὶ μὴ. (Hoc est, sive condemnetur, sive non.)

197) Syn. hic addit scholium: Τὴν ἐξ ἔμπτο.

198) Syn. glossam addit: Τὴν ἐξ στυπουλάτου.

199) Syn. p. 199, ubi praefigitur καὶ ὅτι.

200) Syn. p. 199, ubi praecedit καὶ ὅτι.

201) Syn. p. 199.

202) Syn. p. 199, ubi praefigitur καὶ ὅτι.

203) Syn. p. 199.

204) Syn. p. 199.